



งานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่ได้รับคัดสรร
เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยแห่งชาติ 2556
(Thailand Research Expo 2013)



มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง



งานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่ได้รับคัดสรร
เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยแห่งชาติ 2556(Thailand Research Expo 2013)
วันที่ 23 - 27 สิงหาคม 2556

ณ ศูนย์ประชุมบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ราชประสงค์ กรุงเทพฯ

งานวิจัยที่นำเสนอในการประชุมกลุ่มเฉพาะเรื่อง หัวข้อที่ 89 ห้อง Lotus 8
วันอังคารที่ 27 สิงหาคม 2556 ระหว่างเวลา 09.00 -12.00 น.

	หน้า
การอภิปราย เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงของชุมชนสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม”	11
การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเซลล์เชื้อเพลิงชนิดแอลคาไลเมมเบรนแลกเปลี่ยนไอออนแบบไร้แพลตินัมสำหรับเซลล์เชื้อเพลิงที่ป้อนด้วยเอทานอลโดยตรงสำหรับใช้ในรถจักรยานยนต์ขนาดเล็ก (ต่อเนื่องปี 2554)	12
ศักยภาพและกลยุทธ์ด้านระบบการบริหารจัดการของโรงงานเซรามิกขนาดเล็ก ในการเตรียมความพร้อมเพื่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน	15
การจัดการความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง	16
ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่มีผลต่อการเกิดน้ำท่วมในเขตฝั่งเมืองรวมลำปาง จังหวัดลำปาง	18
การศึกษาระบบการผลิตพืชสมุนไพรของศูนย์พัฒนาวัตถุดิบและสมุนไพรในจังหวัดลำปาง (โรงพยาบาลเจ้าห่ม) เพื่อนำไปสู่กลไกทางด้านการตลาดในจังหวัดลำปาง	21

โปสเตอร์นำเสนอในงานภาคนิทรรศการ ผลงานวิจัยด้านคุณภาพชีวิตและสังคม

กระบวนการเรียนรู้ตำรายาพื้นบ้านจากผู้เฒ่าสู่เยาวชน ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	23
การรักษาโรคด้วยหอมเมืองในมิติวัฒนธรรมลำปางในยุคโลกไร้พรมแดน	25
การวิเคราะห์ภูมิปัญญาชาวบ้านในวรรณกรรมคำขอส เรื่องอ้ายร้อยทอด	27
การศึกษาตลาดยาไม้ฉลุสถาปัตยกรรมเรือนขนมปังขิง ในจังหวัดลำปาง	28
คำเรียกผีและความเชื่อเรื่องผีในภาษาไทยลื้อ	29
วรรณศิลป์จากวรรณกรรมล้านนาเรื่องปทุมมกุมมารชาดกฉบับวัดพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	31
การพัฒนากระบวนการย้อม การลอกแป้ง และตกแต่งความนุ่มผ้าฝ้าย ย้อมสีธรรมชาติ	32
ภูมิปัญญาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผ่านพิธีกรรมพื้อมีเม็ง ในจังหวัดลำปาง	34
การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการจัดการวัฒนธรรมไทลื้อ บ้านกล้วยกลาง ตำบลกล้วยแพะ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	36



ประวัติมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางมีชื่อเดิมว่า “วิทยาลัยครูลำปาง” ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2514 ตั้งอยู่เลขที่ 119 ถนนลำปาง - แม่ทะ บ้านหนองหัวงอก หมู่ที่ 9 ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ตามมติ ครม. ในปี พ.ศ.2515 เริ่มเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาศึกษา (ป.กศ.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง (ป.กศ. สูง) ในปี พ.ศ.2516 หลังจากมีพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ.2518 มีผลให้วิทยาลัยครูสามารถเปิดสอนในระดับปริญญาตรีได้ ในปี พ.ศ.2521 วิทยาลัยครูลำปางจึงได้เปิดสอนในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศึกษาเป็นสาขาแรก ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2527 มีผลให้วิทยาลัยครูสามารถผลิตบัณฑิตสาขาวิชาชีพอื่นได้ ในปี พ.ศ.2529 วิทยาลัยครูลำปางได้เปิดสอนในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่ม ขณะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางยังใช้ชื่อวิทยาลัยครูลำปางอยู่นั้น ได้มีการประสานการดำเนินงานร่วมกับวิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงราย และวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ จัดตั้งเป็นกลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือตอนบน และต่อมาพัฒนาเป็น “สหวิทยาลัยล้านนา” ตามข้อบังคับของสภาการฝึกหัดครู ว่าด้วยกลุ่มวิทยาลัยครู พ.ศ.2528 และวิทยาลัยครูลำปางได้รับเลือกให้เป็นที่ตั้งสำนักงานคณะกรรมการสหวิทยาลัยล้านนา

ต่อมาในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2535 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานนามวิทยาลัยครูใหม่ว่า “สถาบันราชภัฏ” วิทยาลัยครูลำปางจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สถาบันราชภัฏลำปาง” ตามพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ.2538 เป็นต้นมา หลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ.2538 ส่งผลให้สถาบันสามารถเปิดสอนในระดับสูงกว่าระดับปริญญาตรีได้ ในปี พ.ศ.2542 สถาบัน ราชภัฏลำปางได้เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา ในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา เป็นสาขาแรก

ด้านการจัดการศึกษาร่วมกับสถาบันอื่นนั้น ในปี พ.ศ.2536-2548 ได้รับวิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดลำปาง เข้าร่วมโครงการสมทบในสถาบันราชภัฏลำปาง พ.ศ.2534-2539 ได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปิดสอนหลักสูตรปริญญาโท สาขาการเมืองการปกครองสำหรับนักบริหาร และใน พ.ศ.2543-2550 ร่วมมือกับวิทยาลัยเทคนิคลำพูนเปิด

โครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ (กศ.บป.) ณ วิทยาลัยเทคนิคลำพูน

ในวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ.2547 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่าโดยที่เป็นการสมควรจัดตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏขึ้นแทนสถาบันราชภัฏ และในวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2547 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 มีผลบังคับใช้ ส่งผลให้สถาบันราชภัฏลำปางได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน อาทิเช่น การเป็นนิติบุคคล การแบ่งส่วนราชการ การบริหารงาน การจัดทำค่างบประมาณ

ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้จัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ในสาขา วิชาครุศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชานิติศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู และระดับปริญญาโทในสาขาวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาการวัดประเมินและวิจัยทางการศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษาและสาขาวิชาการจัดการทั่วไป ปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางมีคณะต่าง ๆ รวม 6 คณะ คือ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มีส่วนราชการ สนับสนุน 4 ส่วนราชการ ได้แก่ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม สถาบันวิจัยและพัฒนา และสำนักงานอธิการบดี โดยแบ่งส่วนราชการเป็น กองกลาง กองบริการการศึกษา กองพัฒนานักศึกษา และกองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางทำหน้าที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อ การพัฒนาท้องถิ่นตาม มาตรา 7 และมีภาระหน้าที่ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547

โดยสรุปมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางมุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาวิชาการ และ วิชาชีพขั้นสูงดำเนินการวิจัยการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสังคมให้บริการทางวิชาการแก่สังคมส่งเสริมวิชาชีพครูคณาจารย์และบุคลากรทางการ ศึกษาทำนุบำรุงศาสนาและศิลปวัฒนธรรมศึกษาส่งเสริมสืบสานโครงการ อันเนื่อง มาจาก แนวพระราชดำริสนับสนุนการบริหาร การจัดการสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ



ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

สัญลักษณ์เป็นรูปวงรี 2 วง ระหว่างวงรี ส่วนบนเขียนเป็นตัวอักษรภาษาไทยว่า “มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” ส่วนล่างเขียนเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษว่า LAMPANG RAJABHAT UNIVERSITY ภายในวงรีด้านในมีตราเป็นรูปพระราชลัญจกรประจำพระองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ รอบวงจักรมีรัศมี มีเปล่งออกโดยรอบ เหนือจักรเป็นรูปเศวตฉัตรชั้นตั้งอยู่บนพระที่นั่งอัฐทิศแปลความหมายว่าทรงมี พระบรมเดชานุภาพ ในแผ่นดิน

สีสัญลักษณ์ตรามหาวิทยาลัย มีความหมายดังนี้

สีน้ำเงิน

แทนค่า สถาบันพระมหากษัตริย์ผู้ให้กำเนิดและพระราชทานนาม
“มหาวิทยาลัยราชภัฏ”

สีเขียว

แทนค่า แหล่งที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ๔๑ แห่ง ในแหล่งธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมที่สวยงาม

สีทอง

แทนค่า ความเจริญรุ่งเรืองทางภูมิปัญญา

สีส้ม

แทนค่า ความรุ่งเรืองทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ก้าวไกลใน ๔๑ สถาบัน

สีขาว

แทนค่า ความคิดอันบริสุทธิ์ของนักปราชญ์แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

คติธรรมประจำมหาวิทยาลัย : วิริเยน ทุขท มจเจติ หมายถึง ล่วงทุกข์ได้ด้วยความเพียร
สีประจำมหาวิทยาลัย : สีแดงเลือดหมู และสีเขียว หมายถึง ความกล้าหาญที่
จะใช้ความคิดสติปัญญาและความงอกงามแห่งปัญญา

พระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัย : พระพุทธรูปพิทยาจารย์

ดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัย : ดอกกาซะลอง

ปรัชญา : “มหาวิทยาลัย เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น”

วิสัยทัศน์ (Vision) ภายในปี 2560 จะเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของภาคเหนือที่ผลิต
บัณฑิตและบริการวิชาการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

พันธกิจ (Mission) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางกำหนดพันธกิจของมหาวิทยาลัย
ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ดังนี้

1. แสวงหาความจริงเพื่อสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ บนพื้นฐานของภูมิปัญญา
ท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล

2. ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม สำนึกในความเป็นไทย มีความรักและความ
ผูกพันต่อท้องถิ่น อีกทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเพื่อช่วยให้คนในท้องถิ่นรู้เท่าทัน
การเปลี่ยนแปลง การผลิตบัณฑิตดังกล่าว จะต้องให้มีจำนวนและคุณภาพสอดคล้องกับ
แผนการผลิตบัณฑิตของประเทศ

3. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า ความสำนึก และความภูมิใจใน
วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

4. เรียนรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนาและนักการ
เมืองท้องถิ่นให้มีจิตสำนึกเพื่อประชาธิปไตยคุณธรรมจริยธรรมและความสามารถในการ
บริหารงานพัฒนาชุมชน และท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

5. เสริมสร้างความเข้มแข็งของวิชาชีพครู ผลิตและพัฒนาครู และบุคลากร
ทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

6. ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างมหาวิทยาลัยชุมชน
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่นๆทั้งในและต่างประเทศเพื่อพัฒนาท้องถิ่น



7. ศึกษาและแสวงหาแนวทางพัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้านและเทคโนโลยีสมัยใหม่
เหมาะสมกับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น

8. การแสวงหาแนวทาง เพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้
ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่ง แวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนศึกษาวิจัยส่งเสริม
และสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในการปฏิบัติการกิจของมหาวิทยาลัยเพื่อ
การพัฒนาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์การวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยให้เกิดงานวิจัยที่มีคุณภาพ

- กลยุทธ์ที่ 1 สร้างกลุ่มนักวิจัย
- กลยุทธ์ที่ 2 สร้างเครือข่ายภาคีการวิจัย
- กลยุทธ์ที่ 3 สร้างโจทย์วิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 4 ระดมและหาแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย
- กลยุทธ์ที่ 5 วางกลไกการติดตาม การสร้างแรงจูงใจ และการหนุนเสริมการทำวิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 6 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดการความรู้จากผลงานวิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 7 สนับสนุนการเผยแพร่และตีพิมพ์ผลงานการวิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 8 จัดการและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา
- กลยุทธ์ที่ 9 สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากกระบวนการวิจัย และผลงานสร้างสรรค์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างระบบและกลไกในการบริการวิชาการแก่สังคม

- กลยุทธ์ที่ 1 สร้างกลุ่มผู้บริการวิชาการจากงานวิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 2 สร้างเครือข่ายภาคีการบริการวิชาการจากงานวิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 3 บูรณาการงานวิจัยสู่การบริการวิชาการและบูรณาการการบริการวิชาการ กับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน
- กลยุทธ์ที่ 4 ระดมและหาแหล่งทุนสนับสนุนการบริการวิชาการจากงานวิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 5 วางกลไกการติดตาม การสร้างแรงจูงใจ และการหนุนเสริมการบริการวิชาการจากงานวิจัย และผลงานสร้างสรรค์



กลยุทธ์ที่ 6 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดการความรู้จากการบริการวิชาการ
จากงานวิจัย และผลงานสร้างสรรค์

กลยุทธ์ที่ 7 สนับสนุนการเผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยี งานวิจัยและผลงาน
สร้างสรรค์

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างระบบฐานข้อมูล เพื่อพัฒนางานวิจัย และการบริการวิชาการ

กลยุทธ์ที่ 1 จัดทำข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อการบริหารงานวิจัย การบริการวิชาการ
และงานสร้างสรรค์

กลยุทธ์ที่ 2 จัดทำข้อมูลเพื่อการเผยแพร่ และการบริการ

กลยุทธ์ที่ 3 จัดทำข้อมูลเพื่อการบริหารงานวิจัย การบริการวิชาการ และ
งานสร้างสรรค์

กลยุทธ์ที่ 4 สร้างกลไกการเผยแพร่งานวิจัย การบริการวิชาการ และ
งานสร้างสรรค์

งานวิจัยที่นำเสนอในการประชุมกลุ่มเฉพาะเรื่อง หัวข้อที่ 89 ห้อง Lotus 8
วันอังคารที่ 27 สิงหาคม 2556 ระหว่างเวลา 09.00 -12.00 น.

การอภิปราย เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงของชุมชนสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม”
ผู้ดำเนินการอภิปราย ดร.ธนกร น้อยทองเล็ก รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

1. การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเซลล์เชื้อเพลิงชนิดแอลคาไลเมมเบรน
แลกเปลี่ยนไอออนแบบไร้แพลตินัมสำหรับเซลล์เชื้อเพลิงที่ป้อนด้วยเอทานอลโดยตรง
สำหรับใช้ในรถจักรยานยนต์ขนาดเล็ก (ต่อเนื่องปี 2554) โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.อภิรักษ์ ชัยเสนา
2. ศักยภาพและกลยุทธ์ด้านระบบการบริหารจัดการของโรงงานเซรามิกขนาดเล็ก
ในการเตรียมความพร้อมเพื่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน โดย นายอดุลย์ ทรายตัน
3. การจัดการความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา
ในจังหวัดลำปาง โดย นายสมชาย เมืองมูล
4. ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่มีผลต่อการเกิดน้ำท่วมในเขต
ฝั่งเมืองรวมลำปาง จังหวัดลำปาง โดย นางสาวรัชฎาภรณ์ ทองแป้น
5. การศึกษาระบบการผลิตพืชสมุนไพรของศูนย์พัฒนาวัตถุดิบและสมุนไพร
ในจังหวัดลำปาง (โรงพยาบาลเจ้าหมื่น) เพื่อนำไปสู่กลไกทางด้านการตลาดในจังหวัดลำปาง
โดย นางสาววิไลลักษณ์ พรหมเสน



การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเซลล์เชื้อเพลิงชนิดแอลคาไลเมมเบรน
แลกเปลี่ยนไอออนแบบไร้แพลตินัมสำหรับเซลล์เชื้อเพลิงที่ป้อนด้วยเอทานอลโดยตรง
สำหรับใช้ในรถจักรยานยนต์ขนาดเล็ก (ต่อเนื่องปี 54)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิรักษ์ ชัยเสนา
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะของเซลล์เชื้อเพลิงเดี่ยว ที่ประกอบขึ้นจากการใช้โลหะ ที่ไม่ใช่แพลตินัม ในชั้นตัวเร่งปฏิกิริยาขั้วแคโทดและแอโนด ที่ให้ประสิทธิภาพของการเร่งปฏิกิริยาที่ดี ศึกษาสมรรถนะของเซลล์เชื้อเพลิงแบบรวม ที่ประกอบขึ้นจากการใช้โลหะที่ไม่ใช่แพลตินัม ในชั้นตัวเร่งปฏิกิริยาขั้วแคโทดและแอโนด ที่ให้ประสิทธิภาพของการเร่งปฏิกิริยาที่ดี และศึกษาสมรรถนะของเซลล์เชื้อเพลิงที่ป้อนด้วยเอทานอลโดยตรงในการไปใช้กับรถจักรยานยนต์ขนาดเล็ก

จากการศึกษาและพัฒนาแผ่นเยื่อแอลคาไลแลกเปลี่ยนไอออนลบ โดยวิธีที่ง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนและใช้สารเคมีที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ใช้งานและยังเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้งานในเซลล์เชื้อเพลิงแบบแอลคาไลที่สามารถป้อนด้วยเอทานอลได้โดยตรง โดยผ่านปฏิกิริยา chloromethylation และปฏิกิริยา amination ของพอลิเมอร์ polysulfone โดยใช้ polysulfone จำนวน 5 กรัมละลายใน chloroform จำนวน 250 มิลลิลิตร จากนั้นเติม SnCl_4 0.27 มิลลิลิตร และ paraformaldehyde จำนวน 6.792 กรัม ลงไป เสร็จแล้วเติม chlorotrimethylsilane จำนวน 28.64 มิลลิลิตร ลงไปในสารละลาย โดยค่อย ๆ หยดลงไปทีละน้อย ให้ความร้อนสารละลาย ที่อุณหภูมิ 55 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 48 จากนั้นนำมาตกตะกอนเพื่อให้ได้ chloromethylated polysulfone (CMPS) ด้วย เอทานอล ล้างตะกอนด้วยน้ำปราศจากไอออน ทำให้แห้ง จากนั้นนำ quaterization chloromethylated polysulfone (CMPS) ที่ได้มา 1.88 กรัม ละลายใน N-methylpyrrolidone (NMP) 18.85 มิลลิลิตร และ trimethylamine solution 25 % จำนวน 3.15 มิลลิลิตร ที่อุณหภูมิ 60

องศาเซลเซียส เป็นเวลา 15 ชั่วโมง จะได้สารละลายของ QAPS-Cl ซึ่งสามารถมาทำเป็นแผ่นด้วยการเกลี่ยไปบนแผ่นกระจก นำไปทำให้แห้งที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 72 ชั่วโมง แล้วนำมาแช่ในสารละลาย KOH เข้มข้น 1 M เป็นเวลา 24 ชั่วโมง และทำการแช่ซ้ำโดยวิธีเดียวกันนี้จำนวน 4 รอบ เพื่อให้แน่ใจว่าหมู่ไฮดรอกซิล (OH) เข้าไปแทนที่หมู่คลอไรด์ (Cl) ได้มากที่สุด ให้ค่าการดูดน้ำเท่ากับ 25 % และองศาการบวมของเยื่อเท่ากับ 7.5 % ซึ่งถือว่าดีเนื่องจากแผ่นเยื่อที่ดีควรจะมีความการดูดน้ำที่สูงเนื่องจากโมเลกุลของน้ำจะทำหน้าที่เป็นพาหนะช่วยในการส่งผ่านไอออน สำหรับค่าความจุในการแลกเปลี่ยนไอออนมีค่าเท่ากับ 1.05 mmol g⁻¹ ส่วนความหนาของเยื่อเท่ากับ 1.05 μ m เมื่อเทียบกับทางการค้าของบริษัท Tokuyama ชนิด A201 และ A901 ถือว่ายังมีความหนามากกว่าและมีค่าความจุในการแลกเปลี่ยนไอออนน้อยกว่าด้วย

สำหรับการเตรียมตัวเร่งปฏิกิริยาซัลโฟโนดและแคโทดระบบตัวเร่งปฏิกิริยาโลหะสองธาตุและระบบตัวเร่งปฏิกิริยาโลหะสามธาตุของธาตุที่ไม่ใช่แพลตินัม คือ นิกเกิล (Ni) โคบอลต์ (Co) เหล็ก (Fe) 4 แบบ คือ Ni/Co/Fe, Co/Fe, Ni/Co และ Ni/Fe เป็นการเตรียมแบบใช้พอลิเมอร์เป็นต้นแบบ โดยใช้ melamine เป็นต้นแบบ ปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการนำตัวเร่งไปใช้คือการทำให้ตัวเร่งละลายในตัวทำละลายหรือเป็นเนื้อเดียวกันก่อนที่จะนำไปทาบนกระดาษคาร์บอน เพื่อทำเป็น gas diffusion electrode ดังนั้น จึงได้เพิ่มความเร็วยรอบของการกวนสารละลายในขั้นตอนสังเคราะห์ให้มากและในขั้นตอนการผสม metal acetate, carbon black และ น้ำ ต้องผสมอย่างช้า ๆ และต้องทำการเผาตัวเร่งปฏิกิริยาให้อยู่ในบรรยากาศของแก๊สเฉื่อยมากที่สุด ตัวเร่งปฏิกิริยาที่สังเคราะห์ได้จะอยู่ในรูปทั้งโลหะออกไซด์และโลหะอัลลอยด์ ซึ่งมีอนุภาคของธาตุในตัวอย่าง (Ni/Co/Fe, Co/Fe, Ni/Co และ Ni/Fe) กระจายอยู่ อัตราส่วนโดยประมาณองค์ประกอบของธาตุในแต่ละตัวอย่าง คือ Ni:Co:Fe, Co:Fe, Ni:Co และ Ni:Fe เป็น 1:1:1, 1:2, 1:1 และ 1:1 ตามลำดับ และมีขนาดอนุภาคของตัวอย่างที่กระจายไปบนตัวรองรับ carbon black อยู่ระหว่าง 20-100 nm

ประสิทธิภาพการทำงานของขั้วไฟฟ้า ซึ่งดูได้จากความสัมพันธ์ระหว่างความหนาแน่นกระแส ค่าความต่างศักย์ไฟฟ้าและค่าความหนาแน่นกำลังไฟฟ้า พบว่า การใช้ขั้วแคโทดเป็นตัวเร่ง Ni/Co/Fe และขั้วแอโนดเป็นตัวเร่ง Pt เป็นสภาวะที่ดีที่สุดในการที่จะ



ทำให้ได้ประสิทธิภาพการทำงานของเซลล์ดี (ความหนาแน่นกำลังไฟฟ้า 8.86 มิลลิวัตต์ต่อตารางเซนติเมตร) เมื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยที่ได้จากงานวิจัยนี้กับงานวิจัยที่ผ่านมาจากการใช้สภาวะการทำงาน คือ อัตราการไหลของแก๊สออกซิเจนเท่ากับ 1 LPM อัตราการไหลของเอทานอลเท่ากับ 4 mL/min อุณหภูมิของการทำงานของเซลล์เชื้อเพลิง 50 องศาเซลเซียส ที่ความดันบรรยากาศ ปริมาณของตัวเร่งปฏิกิริยาบนขั้วไฟฟ้าที่ไหลลงไป คือ 2 มิลลิกรัมต่อตารางเซนติเมตร อัตราส่วนความเข้มข้น (M) ของ KOH ต่อ เอทานอลเท่ากับ 1 : 1 ดังนั้นจึงต้องทำการศึกษาวิจัย และพัฒนาถึงวิธีแก้ไขปัญหานี้เพื่อให้เซลล์เชื้อเพลิงมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นต่อไป

ศักยภาพและกลยุทธ์ด้านระบบการบริหารจัดการของโรงงาน เซรามิกขนาดเล็ก
ในการเตรียมความพร้อมเพื่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

นายอดุลย์ ทรายตัน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

นางสาวปวีณา งามประภาส คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ศักยภาพระบบการบริหารจัดการของโรงงานเซรามิกขนาดเล็ก และ นำเสนอกลยุทธ์ในการเตรียมความพร้อมด้านระบบการบริหารจัดการของโรงงานเซรามิกขนาดเล็ก วิจัยดำเนินงานวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1. รวบรวมข้อมูลศักยภาพระบบการบริหารจัดการของโรงงานเซรามิกขนาดเล็ก และ 2. ระดมความคิด และข้อเสนอแนะในการหาแนวทางหรือวางแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมปรับตัว เพื่อความอยู่รอดภายใต้บริบทที่เหมาะสม ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระบบการบริหารจัดการของโรงงานเซรามิกขนาดเล็ก ประกอบไปด้วยระบบการบริหารงาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านบุคลากร ด้านการเงิน ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านการตลาด ด้านการผลิตพบว่า โรงงานเซรามิกขนาดเล็กมีกำลังการผลิตสูงถึง 100,000 ชิ้นต่อเดือน และต่ำสุด 1,000 ชิ้นต่อเดือน ด้านบุคลากร พบว่า โรงงานเซรามิกขนาดเล็กมีบุคลากรสำหรับปฏิบัติงานมากที่สุด 20 คน และน้อยที่สุด 1 คน แรงงานส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้อง ทำให้ง่ายต่อระบบการบริหารจัดการด้านการเงิน พบว่า มีระบบการบริหารจัดการแบบครอบครัว ใช้ระบบเงินทุนหมุนเวียนด้านข้อมูลข่าวสาร พบว่า โรงงานเซรามิกขนาดเล็กมีศักยภาพสูงมากในการให้ข้อมูลข่าวสารกับบุคลากรในโรงงาน เนื่องจากบุคลากรเป็นญาติพี่น้องกันทั้งหมด ด้านการตลาด พบว่า โรงงานเซรามิกขนาดเล็กส่งขายสินค้าอยู่ในตลาดระดับเล็กไปจนถึงระดับกลาง เป็นการค้าขายที่ไม่มุ่งเน้นผลกำไรจากการค้าขาย เป็นการทำธุรกิจแบบพออยู่พอกิน มีพ่อค้าคนกลางเป็นผู้รับซื้อ และมีการส่งสินค้าสู่ตลาดต่างจังหวัดบ้าง ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินการมาได้อย่างยาวนาน



การจัดการความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง
Knowledge management for learning management innovation of
schools in Lampang

นายสมชาย เมืองมูล นางสาวเบญจมาศ พุทธิมา
นายเกษตร วงศ์อุปราช นางสาวสุภาภรณ์ มาชัยวงศ์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วัตถุประสงค์ของการโครงการวิจัยครั้งนี้ เพื่อสำรวจนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ค้นหาครูแกนนำที่พัฒนานวัตกรรมใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จังหวัดลำปาง วิเคราะห์ปัจจัยและกลไกที่สนับสนุนให้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ และเสนอแนะแนวทางการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ในจังหวัดลำปาง

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การค้นหาความรู้ (Knowledge Selection) โดยค้นหานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เป็นสิ่งที่ได้รับการคิดค้น และจัดทำขึ้นใหม่ พร้อมทั้งค้นหาครูแกนนำที่พัฒนานวัตกรรมที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) สร้างการเรียนรู้ (Knowledge Sharing) ผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูแกนนำในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องที่เป็นความสำเร็จของตัวบุคคล (Success Story) และใช้ผังมโนภาพ (mind mapping) เป็นเครื่องมือในการบันทึกกระบวนการสร้างการเรียนรู้ 3) ประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Assets) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและกลไกที่ทำให้วัตกรรมการจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ 4) เผยแพร่ความรู้ (Knowledge Distribution) โดยการนำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ มาเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเพื่อนครูและบุคคลทั่วไปที่สนใจ เพื่อสร้างเครือข่ายและสร้างระบบครูพี่เลี้ยง (Coaching) แต่ละกลุ่มสาระ

การเรียนรู้ 5) ใช้ความรู้ (Knowledge Adoption) โดยการนำกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ และเสนอแนะการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในจังหวัดลำปาง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ครูสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 จังหวัดลำปาง ซึ่งผลการวิจัย พบว่า

1) ในระยะเวลาตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนธันวาคม 2555 ทีมวิจัยได้ค้นหานวัตกรรมการเรียนรู้และครูแกนนำ จำนวน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จังหวัดลำปาง พบว่า นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ค้นพบเป็นสื่อที่เน้นให้นักเรียนเกิดทักษะในการอ่านออกเขียนได้ ส่วนครูแกนนำที่ค้นพบจำนวน 52 คน ประกอบด้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 5 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 13 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 24 คน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 10 คน

2) ปัจจัยที่สนับสนุนให้นวัตกรรมจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ปัจจัยภายในที่สำคัญ คือ ครูเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนานวัตกรรม ส่วนปัจจัยภายนอกคือ ผลที่ตามมาจากการพัฒนานวัตกรรม คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ผู้ปกครองชื่นชมและภาคภูมิใจในความสำเร็จของลูก และกลไกที่สนับสนุนให้นวัตกรรมจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การผลักดันและส่งเสริมของผู้บริหารสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้ปกครอง การสนับสนุนงบประมาณและสถานที่จากเขตพื้นที่การศึกษา และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและเขตพื้นที่การศึกษา

3) ระบบเครือข่ายและครูพี่เลี้ยง (Coaching) จากการนำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ มาเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเพื่อนครูและบุคคลทั่วไปที่สนใจ โดยการนำกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ เช่น การสร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์ www.facebook.com/kruthaionline และเว็บไซต์ www.kruthailonline.com พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ในจังหวัดลำปาง



ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่มีผลต่อการเกิดน้ำท่วม ในเขตผังเมืองรวมลำปาง จังหวัดลำปาง

นางสาวรัชฎาภรณ์ ทองแป้น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รายงานวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่มีผลต่อการเกิดน้ำท่วมในเขตผังเมืองรวมลำปาง จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ (1) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตผังเมืองรวมลำปาง (พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน) (2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นที่น้ำท่วมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อจัดทำแผนที่พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก (3) ศึกษาความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในปัจจุบันต่อสถานการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้น (4) วางแผนการใช้ที่ดินในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก และนำเสนอแนวทางการใช้ที่ดินและการบริหารจัดการน้ำท่วมที่เหมาะสมเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมในอนาคต โดยพื้นที่ในการศึกษาคือเขตผังเมืองรวมลำปาง ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของเทศบาลนครลำปาง และพื้นที่บางส่วนของเทศบาลเมือง เขลางค์นคร องค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแฮ้วและองค์การบริหารส่วนตำบลต้นธงชัย

แนวทาง/ขั้นตอนการดำเนินงานมีวิธีการในการศึกษาดังนี้ (1) จัดทำข้อมูลลักษณะการใช้ที่ดิน ด้วยการใช้ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณผังเมืองรวมลำปาง ปี พ.ศ.2545 และภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบให้บริการข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในช่วง พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน (2) รวบรวมข้อมูลแผนที่โครงสร้างพื้นฐาน (ขอบเขตการปกครอง ถนน ทางน้ำธรรมชาติ ระบบระบายน้ำ) ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ (ความสูงของพื้นที่ ความลาดชัน) รายงานข้อมูลพื้นที่ถูกน้ำท่วมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่และพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากด้วย GIS (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินต่อปัญหาน้ำท่วม เพื่อหาพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินผิดวัตถุประสงค์การวางผังเมือง พื้นที่ที่มีการบุกรุกทางน้ำสาธารณะ พื้นที่ถมดินและก่อสร้างผิดระเบียบ หรือพื้นที่ที่มีสิ่งก่อสร้างหรือโครงสร้าง

พื้นฐานกีดขวางทางระบายน้ำ จะนำไปสู่การประเมินพื้นที่เสี่ยงภัยและสาเหตุการเกิดน้ำท่วมซ้ำซากในพื้นที่ (4) รวบรวมข้อมูลการบริหารจัดการน้ำท่วมของชุมชนในพื้นที่ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ประสพภัยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก หน่วยงานภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษานโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่น้ำท่วม (5) วางแผนการใช้ที่ดินในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก นำเสนอแนวทางการใช้ที่ดิน และจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่น้ำท่วมที่เหมาะสม เพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมในอนาคต

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ (1) แบบสัมภาษณ์ผู้ประสพภัยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก (2) ภาพถ่ายทางอากาศ (3) ภาพถ่ายดาวเทียมโดยผู้คณะผู้วิจัยจะแปลและตีความภาพถ่ายทางอากาศ และภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อศึกษาสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน อีกทั้งยังแปลและตีความภาพถ่ายทางอากาศ ปีพ.ศ.2545 และภาพถ่ายดาวเทียมปัจจุบัน เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

สำหรับผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อดำเนินงานเสร็จสิ้นมีดังนี้ (1) ได้ข้อมูลลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงในเขตผังเมืองรวมลำปาง (พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน) ที่จะนำไปจัดทำฐานข้อมูล GIS ของพื้นที่ (2) ได้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินต่อปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้น ที่จะนำไปสู่การประเมินพื้นที่เสี่ยงภัย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินผิดวัตถุประสงค์การวางผังเมือง พื้นที่ที่มีการบุกรุกทางน้ำสาธารณะ พื้นที่ถมดินและก่อสร้างผิดระเบียบ หรือพื้นที่ที่มีสิ่งก่อสร้างหรือโครงสร้างพื้นฐานกีดขวางทางระบายน้ำ (3) ได้แผนที่พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากและแผนที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม (4) ได้ข้อมูลการบริหารจัดการน้ำท่วมของชุมชนในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงนโยบายที่เกี่ยวข้อง (5) ได้แนวทางการใช้ที่ดินและการบริหารจัดการพื้นที่น้ำท่วมที่เหมาะสม เพื่อรับมือกับภาวะน้ำท่วมในเขตเมือง สำหรับกระบวนการผลักดันผลงานออกสู่การใช้ประโยชน์คณะผู้วิจัยหวังว่าผลงานวิจัยหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไป วิเคราะห์และประเมินการรับมือต่อปัญหาน้ำท่วมในอนาคตของชุมชน ในเขตพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก ด้วยการจัดประชุมสัมมนาเพื่อเผยแพร่ผลการศึกษา อันก่อให้เกิดการรับรู้และตระหนักถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และสร้างความเข้าใจต่อความสามารถในการปรับตัวของชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อปัญหา



น้ำท่วม อันเกิดจากผลกระทบจากการใช้ที่ดินที่ผิดวัตถุประสงค์ รวบรวมความคิดเห็นในการผลักดันแนวคิดด้านการบริหารจัดการน้ำท่วม เพื่อบูรณาการร่วมกับแนวทางการใช้ที่ดินที่เหมาะสม เตรียมความพร้อมรับมือกับความเสี่ยงน้ำท่วม เพื่อช่วยลดความเสี่ยงหรือลดความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

การศึกษาระบบการผลิตพืชสมุนไพรของศูนย์พัฒนาวัตถุดิบและสมุนไพร
จังหวัดลำปาง (โรงพยาบาลแจ้ห่ม) เพื่อนำไปสู่กลไกทางด้านการตลาด
ในจังหวัดลำปาง

นางสาววิไลลักษณ์ พรหมเสน นางสาวปิยรัตน์ วงศ์จุมมะลิ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนและหาแนวทางการจัดตั้งกลุ่มอาชีพแปรรูปสมุนไพรจากท้องถิ่นเพื่อรองรับตลาดสมุนไพรในอนาคต ลักษณะงานวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างใช้ในการดำเนินการวิจัย จำนวน 129 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงเป็นค่าร้อยละพร้อมบรรยายได้ตาราง

ผลการวิจัยพบว่า ในชุมชนมีสมุนไพรที่นิยมใช้เป็นอาหารและยา รวมถึงการใช้ในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในชุมชน รวมทั้งหมด 51 ชนิด ในแต่ละชนิดพบว่ามีการที่พบอยู่ในชุมชนมาก ถึง 48 ชนิด และมีอยู่ในระดับปานกลาง และน้อย จำนวน 3 ชนิด ที่ต้องรับดำเนินการอนุรักษ์ฟื้นฟู ในส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้หรือหมอเมืองที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการรักษาโรคด้วยสมุนไพรมีจำนวน 9 คน มีอายุเฉลี่ยประมาณ 69 ปี มีความชำนาญการรักษาโรคด้วยสมุนไพร คือเป็นหมอเป่าเสก จำนวน 7 คน หมอปรุงยา จำนวน 1 คน หมอตำแย จำนวน 1 คน และหมอต่อกะตุก จำนวน 1 คน มีวิธีการสืบสานและต่อยอดภูมิปัญญามาจากครอบครัว

ผลการศึกษาความพร้อมของชุมชนในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพการแปรรูปจากสมุนไพร พบว่าประชาชนมีความพร้อมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 71.70 และพร้อมที่จะร่วมลงทุนในลักษณะหุ้นส่วน คิดเป็นร้อยละ 67.50 โดยมีเหตุผลในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเพราะอยากมีอาชีพและรายได้เสริม คิดเป็นร้อยละ 35.83



สำหรับแนวทางการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่ม ควรมีการส่งเสริมให้กลุ่มดำเนินการใน 3 ประเด็นก่อนจัดตั้งกลุ่ม คือ (1) การสำรวจความต้องการใช้สมุนไพรของท้องตลาด เพื่อนำมาวางแผนการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่ม (2) ควรมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตสมุนไพรให้แก่สมาชิกกลุ่มเพื่อเป็นการประกันคุณภาพและมาตรฐานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรของกลุ่ม และ (3) ควรมีบุคลากรทางการแพทย์แผนปัจจุบันเข้ามาเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์มาตรฐานของการผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร

โปสเตอร์นำเสนอในงานภาคนิทรรศการ ผลงานวิจัยด้านคุณภาพชีวิตและสังคม

1. กระบวนการเรียนรู้ตำรายาพื้นบ้านจากผู้เฒ่าสู่เยาวชน ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง โดย นางมะยุรีย์ พิทยาเสนีย์ และคณะ
2. การรักษาโรคด้วยหมอเมืองในมิติวัฒนธรรมลำปางในยุคโลกไร้พรมแดน โดย นางสาวดารุณี นิพัทธ์ศานต์ และคณะ
3. การวิเคราะห์ภูมิปัญญาชาวบ้านในวรรณกรรมคำขอล เรื่องอ้ายร้อยชอด โดย นางสุประวีณ์ แสงอรุณเฉลิมสุข
4. การศึกษาตลาดยาไม้ฉลุสถาปัตยกรรมเรือนขนมปังขิง ในจังหวัดลำปาง โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย เยี่ยงพุกชาวัลย์
5. คำเรียกผีและความเชื่อเรื่องผีในภาษาไทยลื้อ โดย นายปฎิญา บุญมาเลิศ
6. วรรณศิลป์จากวรรณกรรมล้านนาเรื่องปทุมมกุมมารชาดกฉบับวัดพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดย นางสาวนิตยา มุลปินใจ
7. การพัฒนากระบวนการย้อม การลอกแบ่ง และตกแต่งความนุ่มผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือหมู่บ้านนาเดา ตำบลเสริมซ้าย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง โดย นายสำเริง กระฉอดนอก และคณะ
8. ภูมิปัญญาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผ่านพิธีกรรมพ่อนผีเม็งในจังหวัดลำปาง โดย นายเอกสิทธิ์ ไชยปิน และคณะ
9. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการจัดการวัฒนธรรมไทลื้อบ้านกล้วยกลาง ตำบลกล้วยแพะ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดย นายธนกร น้อยทองเล็ก



กระบวนการเรียนรู้ตำรายาพื้นบ้านจากผู้เฒ่าสู่เยาวชนตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

Learning the traditional pharmacopoeia from the elderly to the youth
at Hua-Sua sub district, Mae-Ta district, Lampang.

นางมะยूरีย พิทยาเสนีย์ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

นางสาวตุลาภรณ์ แสนปรน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏลำปาง

การศึกษากระบวนการเรียนรู้ตำรายาพื้นบ้านจากผู้เฒ่าสู่เยาวชนตำบลหัวเสือ
อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ตำรายาพื้นบ้านให้อยู่ในรูปแบบ
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นตำรายาพื้นบ้านและถ่ายทอดตำรา
ยาพื้นบ้านสู่เยาวชน

โดยกระบวนการเรียนรู้มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สอบถามตำรายาพื้นบ้านจากผู้เฒ่าในพื้นที่ตำบลหัวเสือ อำเภอ
แม่ทะ จังหวัดลำปาง หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำตำรายาพื้นบ้านมาแปลให้เป็นภาษากลาง

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลตำรายาพื้นบ้าน มาจัดทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
การเรียนรู้ครั้งที่ 1 และนำไปร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านเขตพื้นที่ตำบลหัวเสือ
อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง เพื่อนำไปสู่องค์ความรู้ใหม่ที่มีความสมบูรณ์ โดยมีการแก้ไขข้อ
ด้วย ข้อสมุนไพรวิธีการใช้ แล้วนำมาจัดทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ ครั้งที่ 2

ขั้นตอนที่ 3 การถ่ายทอดตำรายาพื้นบ้านสู่เยาวชนในรูปแบบหนังสือ
อิเล็กทรอนิกส์ โดยวิธีการดังนี้ 1) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดตำรายาพื้นบ้าน
สู่เยาวชนในเขตตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง จำนวน 141 ตำรา 2) เผยแพร่ผ่าน
ทางเว็บไซต์ 3) สร้างเครือข่ายตำรายาพื้นบ้านตำบลหัวเสือ จำนวน 16 คน 4) ให้เครือข่าย
ตำรายาพื้นบ้านทดลองปรุงยา จำนวน 1 ตำรายา คือสมุนไพรรูกประคบ และนำสมุนไพรรูก
ประคบไปทดลองในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพะไ้ม

การรักษาโรคด้วยหมอเมืองในมิติวัฒนธรรมลำปางในยุคโลกไร้พรมแดน

The Local Medical Treatment in Lampang Cultural Dimension among the Globalization Era

นางสาวดารุณี นิพัทธ์ศานต์ นางบุษราคัม อินทสุข คณะครุศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรสวรรค์ มณีทอง นางอัจฉริยา ครุฑาโรจน์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การศึกษาเรื่องการรักษาโรคด้วยหมอเมืองในมิติวัฒนธรรมลำปางในยุคโลกไร้พรมแดน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ เพื่อศึกษาความเชื่อและความสัมพันธ์ต่อการรักษาด้วยหมอเมืองและการรักษาด้วยแพทย์แผนปัจจุบันของชาวบ้านในจังหวัดลำปาง รวมไปถึงศึกษาวิถีและกระบวนการรักษาผู้ป่วยของหมอเมืองในจังหวัดลำปางและศึกษาวิถีชีวิตและกระบวนการสืบทอดการเป็นหมอเมืองในจังหวัดลำปางด้วยวิธีการสำรวจจำนวนหมอเมืองในจังหวัดลำปาง จากการสืบค้นฐานข้อมูลจากตำบลและหมู่บ้าน ในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดลำปางทั้ง 13 อำเภอ และคัดเลือกหมอเมืองเพื่อลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกตามเกณฑ์การคัดเลือก จำนวน 23 คน จากจำนวนหมอเมืองในจังหวัดลำปาง 103 คน ผลการวิจัยพบว่า หมอเมืองที่เป็นกรณีศึกษามีจำนวน 23 คนด้วยกัน เป็นเพศชายและมีอายุระหว่าง 45 - 85 ปี ซึ่งเป็นหมอเมืองที่รักษาโรคด้วยการเป่า การขีด การแหก มนต์น้ำมันดีให้ผู้ป่วยดื่มหรือทาประกอบการรักษาด้วยการรักษากระดูกแตกหักจากอุบัติเหตุ และการรักษาโรคด้วยการสะเดาะเคราะห์ตามความเชื่อว่าการเกิดโรคบางอย่างหรือโรคที่หาสาเหตุไม่ได้ การเกิดอุบัติเหตุขึ้นนั้นเกิดจากเจ้าชะตากำลังมีเคราะห์ จะต้องทำพิธีตามการตรวจตัวเลขจากดวงชะตา ซึ่งเป็นการสืบทอดองค์ความรู้ได้มาจากบรรพบุรุษและจากการบอกเรียนและการเสาะแสวงหาความรู้จาก อาจารย์ในถิ่นต่าง ๆ ของภาคเหนือ การเป็นหมอเมืองต้องมีความรัก และมีความเสียสละ ต้องปฏิบัติตามจารีตของการเป็นหมอเมืองอย่างเคร่งครัด ส่วนผู้ป่วยที่มารับการรักษานั้นมีหลายวัยด้วยกันตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงวัยชรา โรคที่ผู้ป่วยมารักษาได้แก่โรคจู๋สวัด โรคตาแดง ตาต้อตอมุมพิษ คามทุม กระดูกหัก เคาะ



ปวดแขน ปวดเข่า โดยการแบ่งประเภทหมอนตามการรักษาไม่ชัดเจนนักเนื่องจากหมอนเมือง
บางคนรักษาโรคได้หลายรูปแบบการรักษาโรคด้วยวิธีการเข็ดหรือเทกนั้้นหมอนเป่าสามารถ
ทำได้ตามวิธีการรักษาที่ได้เรียนรู้มาเช่น การรักษาคางทูมใช้วิธีการเข็ดด้วยใบพลู หรือโรค
ตุ่มพิษรักษาด้วยการแหยกด้วยมีดหมอ รักษาโดยหมอนเป่า ปัจจัยที่ทำให้มีผู้มารักษากับ
หมอนเมืองคือ ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อตัวหมอนเมือง และบางรายเคยรักษากับ
หมอนแผนปัจจุบันแล้วไม่หายจึงไปรักษากับหมอนเมืองแทน

การวิเคราะห์ภูมิปัญญาชาวบ้านในวรรณกรรมคำขอร้องอ้ายร้อยชอด

นางสุประวิทย์ แสงอรุณเฉลิมสุข

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ภูมิปัญญาชาวบ้านในวรรณกรรมคำขอร้องอ้ายร้อยชอด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือตารางวิเคราะห์และกรอบวิเคราะห์ภูมิปัญญาชาวบ้านตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งแบ่งเป็น 9 ด้าน ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม ภูมิปัญญาด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทย ภูมิปัญญาด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม ภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี และภูมิปัญญาด้านโภชนาการ และแบบหาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญากับคน สิ่งแวดล้อมกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภูมิปัญญาชาวบ้านที่พบมากที่สุด คือด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี เนื่องจากมีจุดมุ่งหมายในการประพันธ์เพื่อสอนจริยธรรมให้ชาวบ้าน รองลงมาคือ ด้านศิลปกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านเกษตรกรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านโภชนาการ ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการภาษาและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่พบน้อยที่สุด คือด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาชาวบ้าน ในวรรณกรรมคำขอร้องอ้ายร้อยชอดกับคน สิ่งแวดล้อมและสิ่งเหนือธรรมชาติ พบมากที่สุดคือความสัมพันธ์ระหว่างคนกับโลก สิ่งแวดล้อม พืช สัตว์ ธรรมชาติ รองลงมาคือความสัมพันธ์กับคนอื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคมหรือชุมชน และน้อยที่สุดคือความสัมพันธ์กับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติที่ไม่อาจสัมผัสได้



การศึกษาลวดลายไม้ฉลุสถาปัตยกรรมเรือนขนมปังขิง ในจังหวัดลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย เยี่ยงพุกชาวัลย์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

การศึกษารวบรวมลวดลายไม้ฉลุแบบขนมปังขิงในจังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารวบรวม อาคารที่มีการประดับตกแต่งด้วยไม้ฉลุลาย รวบรวม คัดลอก วิเคราะห์ และจัดกลุ่มลวดลายแบบขนมปังขิง ที่ปรากฏในจังหวัดลำปาง เพื่อการ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นภาคเหนือ ก่อนถูกรื้อถอนทำลาย หรือเสื่อมสภาพ ตามกาลเวลา และสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาด้านการออกแบบลวดลาย หรือ ส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาดังกล่าว ได้ใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามจากแหล่งสถานที่จริง โดยมีอาคารที่มีการตกแต่งด้วยลายฉลุไม้แบบขนมปังขิง จำนวน 7 หลัง คือ อาคารสถานีรถไฟนครลำปาง อาคารพองหลี อาคารเยียนซีไห่ลี่ อาคารแม่แดง อาคารกาญจนวงศ์ อาคารหม่องไยงซิน และอาคารบริบูรณ์ ทำให้ทราบได้ว่าอาคารที่มีการตกแต่งด้วย ลวดลายไม้ฉลุแบบขนมปังขิง เป็นอาคารที่เป็นที่นิยมมาแต่สมัยรัชกาลที่ 5 โดยอาคาร ส่วนใหญ่อยู่บริเวณย่านกาดกองต้า สบตุย ในเขตอำเภอเมือง และเป็นอาคารแบบระเบียบ บาหวี (Colonial Style)

อาคารที่ตกแต่งด้วยลวดลายแบบขนมปังขิง จะไม่ปรากฏข้อมูลเกี่ยวกับช่าง ทราบเพียงส่วนใหญ่เป็น ช่างในท้องถิ่น ช่างชาวจีน และช่างชาวพม่า

ในการตกแต่งตัวอาคารจะนิยมนำไม้ฉลุแบบขนมปังขิง ประดับตกแต่งบริเวณ เหนือบานประตูบานเฟี้ยม ลวดลายไม้ฉลุพันธุ์พุทธรักษาบรรจุลวดลายภายในกรอบโค้งครึ่ง วงกลมและแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีการนำลวดลายไม้ฉลุประดับ ตกแต่งบริเวณคอสอง ช่องลม ระบายชายคา กันสาด หน้าต่าง ลูกกรงระเบียง และค้ำยันชายคา สำหรับ เอกลักษณ์ลวดลายแบบขนมปังขิงของลำปาง คือรูปแบบของตัวลายที่มีทั้งแบบเน้นลายฉลุ แบบเน้นลายพลิ้วไหว ลักษณะลวดลายที่เด่นชัดคือลายก้านขดพันธุ์พุทธรักษา โดยแตกลาย เป็นกิ่งก้านช่อดอกช่อใบลักษณะต่าง ๆ อีกลักษณะหนึ่ง คือ ลวดลายที่เกิดจากช่องว่าง โดยฉลุเป็นช่องปิดรูปแบบต่าง ๆ และฉลุเป็นช่องเปิดที่ต้องต่อเชื่อมกับไม้แผ่นอื่นที่ฉลุแบบ เดียวกัน ลายจากช่องฉลุประกอบแบบที่ฉลุซ้ำๆเหมือนกัน

คำเรียกผีและความเชื่อเรื่องผีในภาษาไทยลื้อ

นายปญญญา บุญมาเลิศ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ วิเคราะห์ความหมายของคำเรียกผีในภาษาไทยลื้อ ตามองค์ประกอบทางความหมาย และอธิบายความเชื่อเรื่องผีที่ปรากฏในคำเรียกผีในภาษาไทยลื้อ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายตามแนวทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

ผลการวิจัยพบว่า คำเรียกผีมีจำนวนทั้งสิ้น 16 คำ สามารถแบ่งมิติแห่งความแตกต่างได้ 7 มิติ ได้แก่ “การกระทำ” “การปรากฏ” “เพศ” “การแสดงออก” “แหล่งที่อยู่” “สิ่งที่มนุษย์กระทำ” และ “อาหาร” เมื่อพิจารณามิติเรื่อง “การกระทำ” สามารถแบ่งผีออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผีประเภทดี และผีประเภทร้าย สำหรับผีประเภทดี สามารถแบ่งมิติเรื่อง “การปรากฏ” ออกเป็น 2 รูป คือ การปรากฏในรูปเทพ และวิญญาณ มิติเรื่อง “เพศ” ผีประเภทดีมีทั้งที่เป็นเพศชาย เพศหญิง และเพศชายหรือเพศหญิงก็ได้ มิติเรื่อง “การแสดงออก” ผีประเภทดีมีการแสดงออกด้วยการคุ้มครอง พยากรณ์ และให้โชคลาภแก่ชาวบ้าน มิติเรื่อง “แหล่งที่อยู่” ผีประเภทดีสถิตอยู่บนสวรรค์ และในโลกมนุษย์ เช่น หมู่บ้าน มิติเรื่อง “สิ่งที่มนุษย์กระทำ” ผีประเภทดีชาวบ้านจะประกอบพิธีกรรมทำการเซ่นไหว้ และสร้างหอผีให้ และมิติเรื่อง “อาหาร” ผีประเภทดีชาวบ้านถวายเครื่องเซ่นหรือเหล้า เพื่อเป็นการแสดงความเคารพและขอบคุณ ส่วนผีประเภทร้าย สามารถแบ่งมิติเรื่อง “การปรากฏ” ออกเป็น 2 รูป คือ การปรากฏในรูปเงา และเป็นมนุษย์ มิติเรื่อง “เพศ” ผีประเภทร้ายสามารถเป็นได้ทั้งเพศชาย เพศหญิง และเพศชายหรือเพศหญิงก็ได้ มิติเรื่อง “การแสดงออก” ผีประเภทร้ายจะมีการแสดงออกด้วยการหลอกหลอนชาวบ้านให้เกิดความกลัว มิติเรื่อง “แหล่งที่อยู่” ผีประเภทร้ายส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ตามแหล่งธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ต้นไม้ เป็นต้น รวมทั้งเข้าสิงในร่างกายมนุษย์ มิติเรื่อง



“ที่มาของการตาย” ผีประเภทร้ายจะเป็นผีที่ตายไม่ปกติ เช่น เกิดอุบัติเหตุ และมีดีเรื่อง “อาหาร” ผีประเภทร้ายจะต้องหาอาหารกินเอง ได้แก่ หนอง เลือด และของดิบคาว

สำหรับความเชื่อเรื่องผีที่ปรากฏในคำเรียกผีในภาษาไทยถิ่นเหนือแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรก คือ ความเชื่อเกี่ยวกับผี ชาวบ้านเชื่อว่า ผีมีอยู่จริงทุกหนทุกแห่งล้วนแต่มีผีอาศัยอยู่ อีกทั้งผีเป็นสิ่งที่น่ากลัว เพราะชาวบ้านกลัวว่า ผีจะมุ่งทำร้าย ประสงค์ต่อชีวิต นอกจากนี้ผีก็เหมือนมนุษย์ที่ต้องการปัจจัยพื้นฐาน คือ อาหารและแหล่งที่อยู่ในการดำรงตน และเมื่อชาวบ้านรับพุทธศาสนาอันมีหลักคำสอนเกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิดและสะสมบุญมุ่งหวังผลในชาติหน้าจึงส่งผลให้ชาวบ้านเชื่อว่า ผียังต้องมีการเวียนว่ายตายเกิด ประเด็นที่สอง คือ ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของผี ชาวบ้านเชื่อว่า ผีมีอำนาจในการคุ้มครองและหลอกหลอน รวมทั้งผียังเป็นที่พึ่งทางใจในยามเดือดร้อน อีกทั้งชาวบ้านใช้ผีเป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของชาวบ้านให้อยู่ในกฎระเบียบที่ชาวบ้านสร้างขึ้น นอกจากนี้ผียังเชื่อมโยงความความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือญาติเป็นการปลุกฝังให้ชาวบ้านเคารพนับถือบรรพบุรุษ และมีจิตสำนึกในเรื่องความกตัญญูต่อผู้อาวุโส

วรรณศิลป์จากวรรณกรรมล้านนาเรื่องปทุมมกุมมารชาดก ฉบับวัดพิชัย
ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

นางสาวนิตยา มุลปินใจ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณค่าของวรรณศิลป์ด้วยการพรรณาวិเคราะห์ วรรณศิลป์จากวรรณกรรมล้านนาเรื่องปทุมมกุมมารชาดก ฉบับวัดพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านเนื้อหาและลักษณะทางวรรณศิลป์ ตรงกับคุณค่าวรรณกรรม ด้านคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ ที่ว่าโวหารเป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์ ที่เกิดขึ้นจากการเรียบเรียงข้อความให้ไพเราะสละสลวยงามตามที่ผู้ประพันธ์ต้องการ

ผลการวิเคราะห์ด้านการเลือกใช้เสียงและความหมาย ผู้แต่งเล่นคำซ้ำเพื่อให้เกิดความชัดเจน โดยจะพบการใช้คำซ้ำเดียวกันกล่าวซ้ำตำแหน่งใกล้เคียงกันในแต่ละตอนของโปลา และคำที่กล่าวซ้ำมีความหมาย ไปในทางเดียวกันเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร เช่น โยธางกลางพร่อง บ่งบอกการแบ่งกลุ่มของเหล่าทหารที่มีพฤติกรรมแตกต่างกันออกไป คำว่า ชุคนชู ที่หมายถึงนางสุเมกษารากับท้าวอนงค์-คราช ผู้แต่งซ้ำคำสะท้อนให้เห็นอาการที่รื้อร่นของทั้งสองคน คำว่า ยินอินดู ใช้ซ้ำเพื่อบ่งบอกให้รู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร นอกจากนี้ผู้แต่งยังซ้ำคำเพื่อบรรยายธรรมชาติ ได้แก่ โปลา หมากรุก

ส่วนการซ้อนคำที่ปรากฏมีทั้งคำซ้อนเสียงและความหมายด้วยเสียงสระสั้นยาว พยัญชนะต้นเหมือนกัน เพื่อบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง และคำซ้อนที่ปรากฏ ได้แก่ ซ้อนคำ 2 คำ คำซ้อน 3 คำ คำซ้อน 4 คำ และคำซ้อน 5 คำ

ผลการวิเคราะห์ด้านโวหารที่ปรากฏ ผู้แต่งใช้ทั้งโวหารตรงในการพรรณนาธรรมชาติ อารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร และโวหารภาพพจน์ที่พบ ได้แก่ อุปมา เช่น ปางดั่ง เหมือนดั่ง เหมือน ปาน เปรียบกับรูปร่างความสวยงามของตัวละคร อุปลักษณ์ เช่น เป็นทุกขร้อนเกล้า / ยิ่งกว่าไฟ เปรียบความทุกข์หนักยิ่งกว่าไฟ อติพจน์ เช่น เปรียบความทุกข์เท่ากับฟ้าที่กว้างใหญ่ บุคลาธิษฐาน พบว่า ผู้แต่งใช้คำว่า ภูเขาใหญ่ก้มหน้าให้กุมมาร เปรียบกับความชื่นชมยินดีของเหล่าเทวดาที่มีต่อปทุมมกุมมาร



การพัฒนากระบวนการย้อม การลอกแป้ง และตกแต่งความนุ่มผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ
กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือหมู่บ้านนาเดา ตำบลเสริมซ้าย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง
Development of Dyeing Process, Desizing, and Softener of
Natural Dyed-Cotton Fabric of Ban Nadao Cotton Fabric Handmake
Group, Sermsai District, Sermngam, LAMPANG.

นายสำเริง กระจอดนอก นายสุชี สุขดี นางสาวธีรารัตน์ พรหมอนันต์
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือหมู่บ้านนาเดา ตำบลเสริมซ้าย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง เป็นอีกหนึ่งชุมชนที่ยังคงอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว โดยเฉพาะการย้อมครามธรรมชาติ รวมทั้งย้อมด้วยสีธรรมชาติจากพืชชนิดอื่นๆ เช่น มะเกลือ ครั่ง ใบหูกวาง(หาได้ทั่วไปในพื้นที่จังหวัดลำปาง) และนิยมย้อมร้อนมากกว่าย้อมเย็นสำหรับสีย้อมจากใบหูกวางสีเขียว ทำให้สิ้นเปลืองพลังงานและได้เขตสีของผ้าที่ไม่หลากหลาย รวมทั้งผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือที่ผลิตขึ้นนั้นก็มีลักษณะเนื้อผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติที่ยังคงสภาพความแข็งแรงหลังกระบวนการลอกแป้ง การทำความสะอาดและการตกแต่งความนุ่ม ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือมีมูลค่าต่ำ และไม่เป็นที่ต้องการของท้องตลาด

การวิจัยนี้ได้ (1) ศึกษาพัฒนากระบวนการย้อมผ้าฝ้ายด้วยน้ำย้อมจากใบหูกวางสีต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า การสกัดใบหูกวางแต่ละสี(เขียว เหลือง แดง) 1.5 กิโลกรัมต่อน้ำ 3 ลิตร ที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 1 ชั่วโมง ได้น้ำย้อมสีเขียวน้ำตาล สีเหลือง น้ำตาล และสีแดงน้ำตาล และใช้การย้อมเย็นจากน้ำย้อมใบหูกวางสีต่างๆ ในอัตราส่วนผ้าฝ้าย 100 กรัมต่อน้ำย้อม 3 ลิตร เป็นเวลา 30 นาที จะได้ผ้าฝ้ายเขตสีที่หลากหลายมากกว่าการใช้เฉพาะใบหูกวางสีเขียว และการใช้สารช่วยติดที่ 0.67 เปอร์เซ็นต์ร่วมด้วยส่งผลต่อเขตสีผ้าฝ้ายที่ย้อมได้และความคงทนต่อการซักมากขึ้น และ (2) ศึกษาวิธีการลดความแข็งแรงของเนื้อผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติจากกระบวนการลอกแป้งและการตกแต่ง

ความนุ่ม ผลการวิจัยพบว่า การลอกแบ่งที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส โดยใช้เอ็นไซม์ แอลฟา-อะไมเลสร่วมกับอัลตราโซนิก 84 วัตต์ หรือร่วมกับโพแทสเซียมคลอไรด์ เป็นเวลา 20 และ 40 นาที ตามลำดับ มีประสิทธิภาพการลอกแบ่งสูงกว่าการใช้สารซักฟอกร่วมกับ น้ำร้อน รวมทั้งปัญหาการตกสีขณะทำความสะอาด เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้สารซักฟอก ร่วมกับน้ำที่อุณหภูมิปกติ (วิธีการดั้งเดิมของชาวบ้าน)หรือน้ำร้อน และทำการยืนยันผล ด้วยการย้อมแบ่งที่เหลือนบนผ้าด้วยสารละลายไอโอดีนและภาพถ่ายพื้นผิวเส้นด้ายฝ้ายย้อม สีธรรมชาติด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด และนำผ้าฝ้ายตัวอย่างที่ทำการ ลอกแบ่งแล้วทำการตกแต่งความนุ่มในน้ำยาปรับผ้านุ่มผสมกรดซิตริก ด้วยการแช่-รีดอัด ด้วยความร้อนในขั้นตอนสุดท้าย ทำให้ผ้าฝ้ายทอมือที่มีสีย้อมคงสภาพเดิม นุ่มน่าใช้เป็นที่ ต้องการของผู้บริโภค



ภูมิปัญญาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผ่านพิธีกรรมฟ้อนผีเม็งในจังหวัดลำปาง

Indigenous of Aging for Promotion Quality of Life A Case Study

Fon Phe Meng Tradition In Lampang Province

นายเอกสิทธิ์ ไชยปิ่น นางอรพิน จารุสิริรังษี นางสาวชัตนารี มีสุขไช

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

การวิจัยเรื่องภูมิปัญญาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผ่านพิธีกรรมฟ้อนผีเม็งในจังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานะคุณภาพชีวิตรวมทั้งแนวคิดและผลการใช้ภูมิปัญญาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็นร่างทรงในจังหวัดลำปาง โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการและการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการศึกษาสรุพบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีความแข็งแรง สมบูรณ์ของร่างกายและสุขภาพทางจิตอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาสุขภาพส่วนใหญ่มีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยๆ เช่น อาการปวดหลัง ปวดเอวหรือการลุกนั่งลำบาก ซึ่งมีอาการรุนแรงในระดับปานกลาง ทั้งนี้ผู้สูงอายุยังสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจและทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองได้ ยกเว้นกิจกรรมที่ต้องใช้แรงงานหนักๆ อันเนื่องมาจากปัญหาผลกระทบทางสุขภาพ ที่เสื่อมถอยไปตามวัย ซึ่งผู้สูงอายุสามารถยอมรับได้ ความรู้สึกที่มีต่อสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเท่ากับ 2.81 โดยมีปัจจัยบ่งชี้ว่ามักหลงลืมบ่อยขึ้น ทำกิจกรรมต่างๆ ยากลำบากมากขึ้น และรู้สึกกลัวเนื่องจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพของตนเอง มีบางโอกาสที่รู้สึกอยู่ไม่ค่อยเป็นสุข ส่วนข้อมูลคุณภาพชีวิตด้านบวกพบว่า คุณภาพชีวิตโดยทั่วไปอยู่ในระดับดีมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 ได้แก่ การใช้หลักธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจ การได้รับความรักความดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว การมีบทบาทช่วยเหลือผู้อื่นทำงาน และมองเห็นว่าตนยังดำรงสถานภาพและบทบาทสำคัญในครอบครัวเป็นที่เคารพศรัทธาของบุตรหลานและญาติ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง หากแต่ด้วยบริบททางสังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคงของชีวิตรวมถึงธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาพที่ไม่แน่นอน ทำให้

ผู้สูงอายุรู้สึกเกิดความพึงพอใจปัจจัยด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่เพียงระดับปานกลาง

อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุได้นำภูมิปัญญามาใช้ในการจัดการกับชีวิตบนรากฐานมิติเชิงวัฒนธรรมผ่านพิธีกรรมพืชน้ำมัน เพื่อสร้างคุณค่าเชิงจิตวิญญาณ อันเป็นการสะท้อนมุมมอง สภาพปัญหาและความต้องการที่ควรได้รับการตอบสนอง ผ่านแง่คิดเพื่อการสืบสานประเพณีของบรรพบุรุษ การแสดงถึงความกตัญญูรู้คุณ การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างกลุ่มเครือญาติให้เข้มแข็งและเครือข่ายทางสังคม การให้คุณค่าเชื่อมโยงโลกแห่งวัตถุและโลกแห่งวิญญาณ การแก้บน การรักษาความเจ็บไข้ได้ป่วย การช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและความอุดมสมบูรณ์แห่งชีวิตที่มั่นคงผ่านคำอธิษฐานที่ว่าจะได้รับ การช่วยเหลือปกป้องคุ้มครองจากผีป่วน การใช้พิธีกรรมเพื่อการปรับตัวดังกล่าว ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ รับรู้พลังอำนาจแห่งตน ได้รับการยอมรับและดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลาน มีความมั่นใจในการใช้ชีวิตประจำวันและอาการความป่วยไข้ลดน้อยลง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ผลการวิจัยดังกล่าวควรนำไปสู่กระบวนการสนับสนุน ช่วยเหลือผู้สูงอายุอย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น บนพื้นฐานความต้องการและสภาพปัญหาที่แท้จริง รวมถึงการให้ความหมายมิติทางวัฒนธรรมและการตีคุณค่าแห่งชีวิตของผู้สูงอายุในแต่ละบริบทของชุมชนต่อไป ซึ่งจะเป็นการช่วยแก้ไขปัญาและช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างสมดุลและยั่งยืน



การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการจัดการวัฒนธรรมของชาวไทลื้อ บ้านกล้วยกลาง ตำบลกล้วยแพะ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

นายธนกร น้อยทองเล็ก

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมุ่งเน้นศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาวไทลื้อ และศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการจัดการทางวัฒนธรรมของชาวไทลื้อ บ้านกล้วยกลาง ตำบลกล้วยแพะ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง โดยใช้การวิเคราะห์เอกสารจากข้อมูลแหล่งต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาประวัติและวัฒนธรรมของชาวไทลื้อ รวมทั้งสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน เพื่อเปรียบเทียบ วิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้เกิดแนวทางการจัดการวัฒนธรรมที่เหมาะสม

ผลการศึกษาพบว่าชาวไทลื้อบ้านกล้วยกลาง เชื่อว่ามีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณเขตสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยอยู่อาศัยกับแบบเครือญาติมีการรักษาวัฒนธรรมที่เด่นชัดคือการใช้ภาษาพูด ในด้านการเปลี่ยนแปลงพบว่าปัจจุบันชาวไทลื้อนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนหนังสือในระดับที่สูงขึ้นเพราะมีการใช้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา การรักษาพยาบาลนิยมใช้โรงพยาบาล ไม่นิยมการรักษาโดยพิธีกรรม การเปลี่ยนแปลงด้านความเชื่อและประเพณี ชาวไทลื้อได้ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอแต่พบการเปลี่ยนแปลงที่น่าสังเกตคือ การบวชในปัจจุบันจะเป็นการบวชระยะสั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการบวชพระ(อุปสมบท) การรับวัฒนธรรมจากตัวเมือง ในด้านการแต่งกาย รับเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือยอมรับเครื่องอำนวยความสะดวกมาใช้

ปัจจุบันที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนภายนอกด้านสาธารณูปโภค คือ มีถนนลาดยางในการสัญจรไปมา มีไฟฟ้า ด้านนโยบายของรัฐ ปัจจุบันภายในด้านนิเวศวิทยา สภาพดิน และภาวะผู้นำที่มีการเปลี่ยนแปลง พบว่า ผู้นำเริ่มเปลี่ยนแปลงจากฐานภายในชุมชนไปผูกพันกับภายนอกมากขึ้นเรื่อยๆ องค์กรดั้งเดิมของชุมชนอ่อนแออย่างรวดเร็ว